

Een Japanse zeepissebed

Godfried van Moorsel, Ecosub/Stichting ANEMOON

In augustus 2000 vond Marco Faasse op een ponton in de vluchthaven van Neeltje Jans (Noordzeezijde) een voor Nederland nieuwe waterpissebed. Pas in 2015 zou blijken dat het een exoot was.

Onbekende soort

Eerst leek het om *Ianiropsis breviremis* te gaan. Niet zo vreemd, want al in de jaren 50 spoelde deze Noordoost-Atlantische soort bij herhaling aan op het Nederlandse strand op riemwier. Sinds 2004 werden meer exemplaren gevonden, onder andere in de Oosterschelde en het Goesse Meer. In 2007 werd geconcludeerd dat het toch een andere soort uit het geslacht *Ianiropsis* moest zijn, mogelijk een nog onbeschreven soort ofwel een exoot van buiten Europa. Er ging nog acht jaar detectivewerk voorbij voordat de soortnaam duidelijk werd.

Een internationale zoektocht

In 1977 werden vergelijkbare dieren al eens gevonden in de Baai van San Francisco en gedetermineerd als *Ianiropsis serricaudis*, een soort die thuishoort in het noordwesten van de Grote Oceaan (Rusland, Japan en Korea). Ruim 20 jaar later verscheen de soort op andere locaties, zowel aan de west- (2002) als oostkust (1999) van de Verenigde Staten en in 2004 dook de soort ook op in Southampton, Engeland. Aanvankelijk werd dit materiaal echter niet op naam gebracht dan wel verkeerd benoemd. Uiteindelijk vergeleken diverse wetenschappers dieren van beide kusten van Amerika, Engeland en Nederland en werd geconcludeerd dat het overal ging om *Ianiropsis serricaudis*.

Uitgebreide soortbeschrijving

Deze conclusie kon alleen worden getrokken nadat de soort meer in detail was beschreven, inclusief de variaties binnen de soort. Zo hebben de in Nederland waargenomen exemplaren vier paar stekeltjes aan het laatste segment (juvenielen vaak drie), terwijl de dieren van een oorspronkelijke locatie in Japan tot wel zeven paar hebben.

Herkenning

Ianiropsis serricaudis is makkelijk herkenbaar als waterpissebed, maar is heel klein, hooguit 3,2 mm lang. De determinatiekenmerken zijn microscopisch en voeren

De zeepissebed *Ianiropsis serricaudis* op de doorzichtige zakpijp *Ciona intestinalis*. (Foto: Godfried van Moorsel)

te ver voor dit artikel; geïnteresseerden worden verwezen naar Hobbs *et al.* (2005).

Introductie en voorkomen in Nederland

Gezien de aanwezigheid in vele havens ligt introductie met schepen voor de hand. Inmiddels is *Ianiropsis serricaudis* een algemene soort in onze Deltawateren. Zij leeft hier onder meer op roodwieren en op kolonievormende zakpijpen zoals slingerzakpijp, druipzakpijp en grijze korstzakpijp. De eerste twee zijn exoten, de laatste is dat mogelijk ook. De aanwezigheid van de pissebed kan dus worden bevorderd door andere exoten. Maar zij zit ook op inheemse zakpijpen zoals blijkt uit bijgaande foto.

Conclusie

Het signaleren van kleine, onopvallende exoten is geen sinecure. Zelfs een algemene soort kan lang over het hoofd worden gezien door gelijkenis met inheemse soorten. Maar ook als een soort is ontdekt kan het nog jaren duren tot er zekerheid is over de naam en afkomst. Zonder het te weten leven er misschien nog wel meer kleine en moeilijk te onderscheiden exoten in onze kustwateren.

Meer informatie over *Ianiropsis breviremis* volgt binnenkort in Zoekbeeld: 5 (1) 2015.

Zie voor Hobbs *et al.*, 2015:

http://www.aquaticinvasions.net/2015/AI_2015_Hobbs_etal.pdf